

Minister Kultury i Dziedzictwa Narodowego

Marta Cienkowska

Pan
Szymon Hołownia
Marszałek Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej

Szanowny Panie Marszałku,

odpowiadając na interpelację poseł Joanny Frydrych z 5 września 2025 roku w sprawie zasadności nakładania przez wojewódzkich konserwatorów zabytków kar pieniężnych na właścicieli obiektów zabytkowych działających w stanie wyższej konieczności w celu ochrony zabytku, uprzejmie proszę o przyjęcie następujących wyjaśnień.

Ad 1.

Z przepisów art. 107d ust. 1 i ust. 2 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (DZ. U. z 2024 r. poz. 1292 ze zm.) wynika, że podejmowanie robót budowlanych przy zabytkach wpisanych do rejestru bez pozwolenia wojewódzkiego konserwatora zabytków albo niezgodnie z zakresem i warunkami wydanego pozwolenia zagrożone jest administracyjną karą pieniężną w wysokości od 500 zł do 500 000 zł. Przepisy te obligują wojewódzkich konserwatorów zabytków do nakładania administracyjnych kar pieniężnych za wskazane w nich naruszenia, a celem ich wprowadzenia było zapewnienie prowadzenia prac konserwatorskich, restauratorskich i robót budowlanych przy zabytkach, wpisanych do rejestru zabytków w sposób zgodny z pozwoleniami wojewódzkich konserwatorów zabytków. Pragnę wyjaśnić, że w toku postępowania o wydanie pozwolenia na prowadzenie robót budowlanych przy zabytku wpisanym do rejestru właściwy organ ocenia zakres i sposób prowadzenia działań, w tym technologie i materiały, jakie mają być zastosowane i wykorzystane. Nawet prace zabezpieczające przy zabytku powinny być przed ich podjęciem poddane ocenie właściwego organu w postępowaniu o wydanie pozwolenia na takie działania, gdyż ich niewłaściwe wykonanie, w szczególności zastosowanie nieodpowiednich materiałów i technologii, również może pogorszyć stan zabytku.

Jednocześnie należy podkreślić, że do administracyjnych kar pieniężnych mają zastosowanie przepisy Kodeksu postępowania administracyjnego, a w szczególności art. 189d - 189f tej ustawy. Zgodnie z pierwszym z powołanych przepisów, wymierzając administracyjną karę pieniężną, organ administracji publicznej bierze pod uwagę m.in. wagę i okoliczności naruszenia prawa, w szczególności potrzebę ochrony życia lub zdrowia, ochrony mienia w znaczących rozmiarach lub ochrony ważnego interesu publicznego lub wyjątkowo ważnego interesu strony oraz czas trwania tego naruszenia (pkt 1), stopień przyczynienia się strony, na którą jest nakładana administracyjna kara pieniężna, do powstania naruszenia prawa (pkt 2), działania podjęte przez stronę dobrowolnie w celu uniknięcia skutków naruszenia prawa (pkt 5), a w przypadku osoby fizycznej – także warunki osobiste strony, na którą administracyjna kara pieniężna jest nakładana. Przepisy art. 189d obligują zatem organy ochrony zabytków do dokonania oceny sytuacji, w jakiej działał właściciel lub posiadacz zabytku, podejmując działania bez pozwolenia konserwatorskiego albo niezgodnie z jego zakresem lub warunkami i skutków tych działań dla zabytku. Ponadto zgodnie z art. 189e Kpa, w przypadku, gdy do naruszenia prawa doszło wskutek działania siły wyższej, strona nie podlega ukaraniu. Wszelkie oceny w tym zakresie zależą od okoliczności danej sprawy.

Informacja dotycząca zasad przetwarzania danych osobowych przez Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego oraz praw osób, których dane są przetwarzane została zamieszczona na stronie <http://bip.mkidn.gov.pl> w zakładce ochrona danych osobowych.

jednakże pragnę zapewnić, że w orzecznictwie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego przykłada się ogromne znaczenie do wszechstronnego ustalenia stanu faktycznego sprawy, a ewentualne uchybienia organów pierwszej instancji są badane w postępowaniu odwoławczym i wskazywane w decyzjach Ministra.

Odnosząc się natomiast do art. 189f Kpa, należy wyjaśnić, że przepis ten przewiduje możliwość odstąpienia od nałożenia administracyjnej kary pieniężnej i poprzestanie na pouczeniu, jeżeli, w szczególności, waga naruszenia prawa jest znikoma, a strona zaprzestała naruszania prawa. Okoliczności te również winny być badane w postępowaniu o nałożenie administracyjnej kary pieniężnej, na co wielokrotnie wskazywał Minister Kultury i Dziedzictwa Narodowego w swoich rozstrzygnięciach.

Ad 2.

O wykładni przepisów dotyczących administracyjnych kar pieniężnych i prawidłowym ich stosowaniu Minister Kultury i Dziedzictwa Narodowego informuje przede wszystkim w wydawanych przez siebie decyzjach, które zawsze otrzymuje nie tylko strona postępowania, ale także organ pierwszej instancji. Wytyczne dotyczące interpretacji tych przepisów w sytuacji, gdy właściciel lub posiadacz zabytku działa w stanie wyższej konieczności, a jego celem jest zabezpieczenie zabytku, a nie jego trwałą i samowolną zmianą, nie zostały dotychczas wydane, lecz planowane jest ich opracowanie w pierwszym półroczu przyszłego roku.

Ad 3.

W ocenie MKiDN przywołane powyżej przepisy art. 189d - 189f Kodeksu postępowania administracyjnego wymuszają na organach ochrony zabytków różnicowanie okoliczności podjęcia przy zabytku działań bez pozwolenia wojewódzkiego konserwatora zabytków albo niezgodnie z zakresem lub warunkami wydanego pozwolenia. Nie ulega wątpliwości, że organy te, wymierzając administracyjną karę pieniężną, powinny brać pod uwagę zakres wykonanych prac lub robót, ich wpływ na substancję zabytku, a także uwarunkowania związane z zaistnieniem siły wyższej i ewentualną konieczność natychmiastowego ich podjęcia. W zależności od realiów danej sprawy ustalone fakty mają wpływ na obniżenie kary (albo jej podwyższenie), ewentualnie uzasadniają odstąpienie od wymierzenia administracyjnej kary pieniężnej albo przesądzają o braku możliwości nałożenia administracyjnej kary pieniężnej.

Ad 4.

Obecne normy Kodeksu postępowania administracyjnego, dotyczące miarkowania wysokości administracyjnej kary pieniężnej, odstąpienia od nałożenia kary i siły wyższej jako przesłanki niekaralności, resort kultury uważa za wystarczające i właściwe dla zapobiegnięcia, w uzasadnionych przypadkach, nakładaniu na właścicieli i posiadaczy zabytków tych kar na podstawie art. 107d ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami i dla zabezpieczenia zabytków.

Z poważaniem

z up. MINISTRA KULTURY
I DZIEDZICTWA NARODOWEGO

SEKRETARZ STANU

Maciej Wróbel